

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

Pregó de Nadal Cicle de Nadal de l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes

Lleida (Segrià), 13 de desembre de 2011

Paer en cap, Àngel Ros, bisbe de Lleida, Joan Piris, president de l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes, Àngel León, amics i amigues pessebristes, lleidatans i lleidatanes, en primer lloc vull agrair de tot cor la invitació per fer de pregonera a l'obertura del Cicle de Nadal, un acte organitzat conjuntament per la Paeria de Lleida, que ens acull en aquest esplèndid espai, i per l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes, que, gràcies a la seva llarga i fecunda trajectòria, ha contribuït a fer del pessebre una realitat ben viva a Lleida i a les comarques lleidatanes.

Vull testimoniar als membres de l'agrupació i al conjunt de persones vinculades al pessebrisme associatiu català —que el 2013 complirà cent cinquanta anys d'existència— el reconeixement i la gratitud perquè han consolidat una tradició, molt i molt catalana, a força de treball i de dedicació: hi ha hagut molt compromís, s'hi ha esmerçat molt entusiasme i molta devoció. I el resultat és obvi i ben positiu: Catalunya ha estat i continua essent terra de pessebres. El pessebrisme associatiu, del qual la vostra agrupació forma part, contribueix a prestigiar el pessebre al món acadèmic i artístic, i també a difondre socialment el pessebre, tot i els corrents de secularització. No crec que m'equivoqui si afirmo que tots els que avui són aquí han viscut el que significa el pessebre. Ho van viure de menuts amb els avis i els pares, ho han viscut amb els seus fills, i molts altres, com ara jo, ho estem experimentant amb els néts. I cada etapa de la vida ha tingut un caliu diferent. Aquest pregó obre, com he dit, el Cicle de Nadal en aquesta ciutat. És una invitació especial per a mi; crec que mai, en els anys que fa que sóc a la política (i ja en són uns quants), mai no havia fet un pregó de Nadal. Per a mi, Nadal, com per a molts de vostès, representa i evoca família, sentiments, records, i aquell caliu que durant anys i panys ens ha acompanyat al llarg de la vida. Per això doblement les gràcies, perquè avui comença ja per a mi el cicle de les festes de Nadal i tot el que això significa.

I em disposo a fer, ara i aquí, la glossa de Nadal, en un entorn i en una data ben especials. Avui s'escau que es commemora la festivitat de Santa Llúcia, que tradi-

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

cionalment ha estat l'inici del cicle nadalenc: els carrers i les places de pobles i ciutats respiren ja un ambient nadalenc; les fires de Santa Llúcia són el recurs que hem tingut moltes persones per tornar a posar figures del pessebre i per incorporar-hi nous elements. No fa ni una setmana jo mateixa vaig anar a la fira de Santa Llúcia de Barcelona per substituir alguna peça del pessebre. Josep M. de Sagarra, al seu molt conegut „Romanç de Santa Llúcia“, s'hi refereix d'una manera molt alegre:

„Anem tots dos a la fira, / amiga, anem-hi dejorn, / que una mica de muntanya / alegri nostra tristor. / Comprarem grapats de molsa, / i una enramada d'arboç, / i una blanca molinera, / i una ovella i un pastor.“

Prou se sap que Santa Llúcia és „advocada de la vista“ (ens ho recorda Joan Amades). A la tornada dels goigs en llaor de la gloriosa Santa Llúcia, venerada en la seva capella de la Seu de Barcelona, s'hi diu: „Guardeu-nos la vista clara / dels ulls i del pensament.“ En aquests moments complicats per a Catalunya i per al món, la referència a la lucidesa i al sentit comú resulta molt pertinent!

I ens trobem al palau de la Paeria, seu de l'Ajuntament Lleidatà, monument gòtic, pes de la tradició, recordatori del privilegi (el de la „paeria“) que us va concedir l'any 1264 el rei Jaume I, un rei molt vinculat a aquesta ciutat de Ponent d'ençà que, als sis anys, una assemblea de magnats li va jurar fidelitat com a rei.

Precisament durant el seu regnat, concretament l'any 1228, es redactaren —inicialment en llatí— els Costums de Lleida (les „Consuetudines Ilerdenses“), el codi local més antic de Catalunya, amb què el jurista i cònsol de la ciutat Guillem Botet va recopilar i sistematitzar el dret lleidatà. Les „Consuetudines“, com passarà també amb els „Costums“ de Tortosa, tindran molta influència en la conformació de la nova Catalunya, i són un exemple clar i ben reeixit de com el fer i el ser lleidatans s'integren i s'impliquen en la identitat nacional catalana i l'enriqueixen!

Aquesta era una referència obligada per a una persona que, com jo, ha dedicat una part important de la vida política, com a consellera de justícia, a divulgar el nostre dret civil, a defensar-lo dels atacs de l'administració central i a impulsar-ne, a l'igual que els altres consellers de justícia, l'actualització, la reforma i la modernització per adaptar-lo a la Catalunya d'avui i a les necessitats de tots els catalans, creant un corpus jurídic potent. El nostre dret civil constitueix, juntament amb la llengua, un dels principals exponents de la nostra identitat com a poble i, per tant, un dels punts de referència essencials a l'hora d'identificar Catalunya com a producte d'un procés històric específic.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

Permetin-me, també, una altra referència a Lleida, en aquest acte públic que ha motivat la meva primera visita oficial a la ciutat com a presidenta del Parlament de Catalunya. I permetin-me que em refereixi al vostre/nostre poeta Màrius Torres, que al seu poema „La ciutat llunyana“, en unes circumstàncies ben tràgiques, va saber perfilar el sentit de civilitat i de ciutadania que perillava. A la seva memòria i a la de tantes persones immolades per la llibertat, de tants homes i tantes dones que, malgrat les circumstàncies, van salvar la cultura, la dignitat nacional de Catalunya, també de Lleida estant, i sobretot pel present que ens mereixem i pel futur que volem construir per a nosaltres i per als nostres fills i néts, la nostra fita indefugible és acostar-nos a aquella „ciutat dels ideals“ que agonitzava el 1939, bastint-la i enlairant-la en la nostra vida quotidiana, amb uns braços lliures i amb la veu pura de la pàtria, una „ciutat dels ideals“ en què pagui la pena viure i creure.

Tothom hi ha de concórrer, en aquest projecte col·lectiu: és un dret i un deure de ciutadania. Però, sobretot, ha de ser guia i esperó per als qui tenen responsabilitat de govern i d'oposició. Per això m'adreço al paer en cap i al conjunt de paers lleidatans, tot recordant que „paer“ prové del terme llatí „paciarius“, que significa „home de pau“. I m'agrada evocar aquelles paraules de Ramon Llull, amb què exhortava els seus contemporanis a ser „artesans de pau i de concòrdia“. Això ha de ser la política, això ha de ser la dimensió social i cívica de la nostra vida. Que Santa Llúcia us guardi —i ens guardi— ben clara la vista del pensament! Si entenem per glossa aquella nota escrita als marges del llibre o entre línies per explicar el significat d'un text, entendran que, en glossar Nadal, els faci partícips de com sento el Nadal, i faci un seguit de consideracions més genèriques entorn de la festa i del sentit de la presència del pessebre a les nostres llars. Molt probablement s'identificaran amb bona part del que els comentaré, perquè, en el que resulta fonamental, són unes vivències molt arrelades en tots nosaltres, que som fills i filles d'un temps i d'un país. I en un lloc ben preminent, a la sala d'estar i al nostre record, sempre hi és el pessebre, com a manifestació més popular d'unes festes que han marcat el nostre calendari personal i familiar i, per això, les nostres vides.

El pessebre, per a molts, ha tingut un sentit cristià, per a altres, un sentit més humà. Però, per a tots, el pessebre marcava tradició, família, sentiments, missa del gall, el tió, Nadal i Sant Esteve, Cap d'any i Reis. Sopa de galets, gall dindi, torrons i neules, canelons, raïm, tortell de Reis i moltes altres viandes que tots recordem. Molts pessebres s'han desenvolupat amb regularitat, amb immensa devoció, generació rere generació. Pessebres públics, alguns de vivents —jo recordo el pessebre vivent de Corbera de Llobregat, molt a prop de la casa pairal on anàvem a passar totes les vacances i, per tant, també Nadal: anàvem quasi cada any a visitar-lo—, pessebres familiars, simples, molt simples i d'altres molt més sofisticats —els dio-

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

rames, per exemple, que van ser ideats per un pessebrista barceloní el 1912, fa gairebé un segle.

El mèrit dels pessebristes és clar i lloable: des de la combinació d'art, costum i creença sota el signe de l'autenticitat, heu mantingut la torxa d'una tradició, difonent-la, explicant-la, actualitzant-la, perquè, amb el pessebre particular, fem a cada estança on és un espai d'exaltació de la simplicitat, de la pobresa i de la humilitat, fem de cada llar una nova Betlem.

Mossèn Ballarín ha sabut destacar-ne les essències, les aromes i les il·lusions, ben vinculades a la natura i a la manera de viure mediterrànies: „El pessebre només podia sortir d'aquesta mar menuda on, amb càntics de sant Francesc, una farigola se somnia olivera, un grop de molsa és tot un bosc, i un paper d'embalar, treballat amb secrets de família que ja vénen de l'avi, esdevenia muntanya.” Josep Maria de Sagarra, al seu „Poema de Nadal”, incideix ben clarament i poèticament en aquest punt emocionant i que ens interpel·la. Així, qui no se sent tocat, d'una manera o una altra, pels seus versos, quan diuen:

„Quan ve Nadal, la cançó del miracle, / amb el pessebre de molsa i arboç, / ens fa pensar en unes ganes molt vives, / ens fa pensar en un desig de debò / de donar coses al Noi de la Mare, / coses que vinguin de dintre del cor, / perquè si és llum i misteri que espanta, / perquè si aguanta la bola del món, / té la carn nua ajaguda a la palla / i té les galtes mullades de plor, / i vol sentir-nos molt més a la vora, / ben apretats al voltant dels pastors, / i vol sentir a la pell les nostres ànimes / com l'alè de la mula i el bou!”

I el meu Nadal? Com el recordo? Com el sento? Nadal i Reis, sempre a la casa pairal de la Palma de Cervelló. Tres setmanes de vacances! Allà celebràvem la nit de Nadal —missa del gall—: sempre hi era convidat un capellà, mossèn Lluís, amic del pare, que estava destinat a una parròquia de Perpinyà i parlava un català afrancesat. I es passava les tres setmanes amb nosaltres. Dies abans preparàvem el pessebre: molsa, branquillons, paper de plata per simular un riu i totes les figures del pessebre: la molinera, els pastors, la dona que fila, la que renta, la que té cura de les gallines i els pollets; el pou, el carro amb llenya, la granja, les muntanyes i els camins nevats. I els pastors a la vora del foc. I el portal de Betlem amb Sant Josep i la Mare de Déu, l'ase i el bou. I el Nen Jesús, que apareixia la nit de Nadal. I una estona abans de mitjanit, l'àngel al damunt del portal!

Us podeu afigurar la gresca i l'expectació que s'arribava a generar, a casa, pel fet que érem nou germans i, a la casa del costat, hi teníem deu cosins! Tan aviat desapareixia un porquet, com un pastor i les ovelles, o la mateixa Mare de Déu, que

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

apareixia amagada a la granja. Després de la missa del gall, hi fèiem el ressopó. Recordo que cada any s'encetava un pernil. Era una festa gran!

I el dia de Nadal, tota la família en una taula molt gran —una taula on havien arribat a dinar Sant Joan Bosco o la venerable Dorotea de Chopitea, de la família paterna; però aquesta és una història que només explico si hi són els pares salesians, perquè, com deia el president Pujol, “avui no toca”—... Era un àpat amb viandes suculentos, generalment capó o faisà —amb què ens obsequiava un client del meu pare, advocat, que tenia unes finques a Centelles i la seva cistella de Nadal era la més grossa. Recordo que cada any les comptàvem: torrons, embotits, pernil, cava, vins, neules!

L'endemà de Nadal arribava puntual Sant Esteve i, amb ell, la festa gran continuava amb canelons i el paté que la mare preparava per a l'ocasió.

Recordo el Nadal del 1961, amb la gran nevada que va caure i que va emblanquinar el país —planxes de fusta, pals de branques i fèiem com si esquíssim. Feia fred, molt de fred i a casa hi havia estufes de carbó a la sala i al menjador, però no a les habitacions. Dormíem quasi vestits amb mantes molt pesades i amb el nas gelat! No té res a veure amb el fred que fa ara.

I l'home de les orelles i l'home dels nassos? Ens feia por, pànic. No volíem ni sentir-ne la història. Però sempre hi havia algun insensat que preguntava... I tots fèiem com si no ho sentíssim, però no perdíem “comba”.

I ja venien els Reis i preparàvem el menjar dels camells, el torró i el cava i anàvem a dormir molt d'hora i sentíem molts sorolls però no gosàvem obrir els ulls. Quins records aquells!

I tots aquests records viscuts de petita, els hem seguit vivint amb els nostres fills: pessebre, figuretes, molsa, aigua de veritat, llums, bens i pollets i el Nen Jesús. Nadal amb els fills i els pares ja grans; Nadal, ja, sense els pares. Cap d'Any i el raïm i Reis, unes festes que, també a casa nostra, simbolitzaven i simbolitzen pau, família, companyia, riures, emocions, sentiments.

I ara amb sis néts nascuts els darrers cinc anys, tot el que significa Nadal es repeteix, cada cop amb més i més records, però sense espai per a la melangia. Hi tenim el millor antídote, el més eficaç: els ulls emocionats dels infants, com els anem ensenyant el Misteri del Nadal, com va evolucionant el pessebre —sempre el mateix, cada any diferent— fins que, camí del dia de la Candelera, tornem a desar les figures, fins al pròxim Advent.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

I tanco el capítol dels meus records de Nadal i vaig a allò que també és el vostre/nostre Nadal: les figures del pessebre, les trobades familiars, les celebracions religioses i culturals al voltant del Misteri del Nadal... Però Nadal és molt més, té un gran poder transformador de les consciències i de les realitats, perquè ens permet millorar com a persones, fer balanç de l'any que acaba, picar l'ullet al futur, reforçar la nostra dimensió comunitària:

- Contra la pugna entre llibertat i igualtat, contra l'individualisme i la submissió de les persones, Nadal significa l'emergència festiva de la fraternitat, de la germanor que implica dones i homes lliures, en una societat justa i acollidora, en una comunitat que té cura de tothom, i sobretot de les persones que més ho necessiten.

- Contra l'estupefacció i el desencís, Nadal representa l'esclat de l'esperança.

- Contra la sobrietat aparent, Nadal és la festa íntima, la joia de ser, de viure i de conèixer.

- Contra tota intempèrie, Nadal pressuposa el caliu i el valor de la tendresa de cor, tan necessària.

- Contra la grisor, Nadal proclama el misteri i la grandesa de la vida.

Aquest és el sentit de Nadal, aquesta és la seva lluminositat, fins i tot per als qui no hi creuen. Aquests són els valors inherents a les festes nadalenques, que el soroll mediàtic i comercial no ha aconseguit distorsionar.

A les acaballes del seu „Poema de Nadal“, Josep M. de Sagarra ens ho diu clarament:

„Però Nadal ens ha pintat el rostre / amb un vermell precís i decidit, / i ens dona un sentiment de llar, de sostre, / de terra, de nissaga i d'esperit. / I ens dona un punt d'humilitat de cendra / per estimar un racó dintre l'espai, / i desperta en el cor aquell blau tendre / que hem volgut escanyar i que no mor mai.“ Qui no enyora, qui no evoca, a qui no commou „aquell sentiment de llar, de sostre, de terra, de nissaga i d'esperit“ que esmenta el poeta i que tan nítidament transmet i realça el nostre Nadal?

Permetin-me que els llegeixi els darrers versos de l'oratori „El Pessebre“, escrit per Joan Alavedra i musicat per Pau Casals, en aquesta part final de la meua intervenció, per la rotunditat del que s'hi expressa:

„Reis i pastors, tothom s'ha agenollat / al davant de l'Infant il·luminat / per la claror que vessa de l'alçària. / Vibren mil harmonies dalt dels cels. / En la nit clara han mort tots els estels / i un bes immens travessa la natura. / Els braços cerquen els braços germans. / Reis i pastors s'estrenyen fort les mans / i el llavi diu una paraula pura. / —Glòria a Déu! Cantem! Glòria en l'altura! / —Glòria a Déu a tota criatura!

PARLAMENT DE CATALUNYA

Núria de Gispert i Català

Presidenta

/ —Pau a la terra! / —Mai més cap guerra! / —Mai més pecat! / —Pau als homes de bona voluntat! Pau!”

Fent nostres els sentiments del poeta, i des d’una catalanitat compartida que volem sempre vinculada a la convivència, al respecte dels altres i a l’harmonia cívica, em plau expressar-los el meu desig de pau i el meu desig de concòrdia per a totes les persones presents, per als qui es dediquen a propagar el pessebrisme, i per a tots els lleidatans i lleidatanes.

Moltes gràcies per la seva atenció i bon Nadal!